

Potpukovnik

Slobodan RADA KOVIĆ

POZADINSKO OBEZBEĐENJE

NEKA ISKUSTVA I ZAPAZANJA SA VEŽBE »KOSOVO-72«

Sistem pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga razrađen na bazi naših doktrinarnih stavova, ima poseban značaj za vođenje oružane borbe. Naše samoupravno društvo je nosilac obezbeđenja oružane borbe svim materijalnim, zdravstvenim i drugim potrebama. Takvom ulogom kvalitetno je izmenjen položaj svih struktura društva u koncepciji opštenarodne odbrane, a samim tim i u realizaciji sistema pozadinskog obezbeđenja oružane borbe. Njegovom realizacijom, pri svim oblicima manevra, oružane snage nailaze na organizovanu i pripremljenu teritoriju, koja im obezbeđuje materijalna sredstva, usluge i druge potrebe neophodne za vođenje oružane borbe.

Podruštvljavanje opštenarodne odbrane, dakle, ima puni smisao i sadržinu i u oblasti materijalnog obezbeđenja i zdravstvenog zbrinjavanja, gde se angažuju sve subjektivne snage i sav materijalni potencijal zemlje.

Obaveze svih struktura društva u stvaranju neophodnih materijalnih uslova i obezbeđenju potreba za vođenje oružane borbe vrlo su odgovorne i složene. One zahtevaju velike napore i znatna materijalna sredstva. Te obaveze imaju svi, počev od najviših predstavničkih tela i izvršnih organa federacije, preko užih društveno-političkih zajednica, do organizacija udruženog rada i građana. Razume se, svako ima svoje obaveze i zadatke — upravne, planske ili izvršne — zbog čega svi zajedno i svako za sebe, izvršavajući svoj deo posla, na najneposredniji način doprinosi oružanoj borbi. Svaka konkretna inicijativa i akcija u tom smislu je dragocena za odbranu društva, a posebno za oružane snage, zbog čega je korisno sagledati dosadašnje mere, proveravati ih i analizirati rezultate i, što je od posebnog značaja, uopštavati stečena iskustva.

Vežba »Kosovo-72« izvedena je krajem oktobra 1972. godine. Bila je to vežba koju su pripremali i izvodili najviši organi društveno-političkih zajednica, uz angažovanje organa pokrajine, opština i mesnih zajednica. Neke teškoće, posebno one u pogledu finansiranja, uspešno su bile prebrođene zbog toga što su najviši organi pokrajine i užih društveno-političkih zajednica, kao i društveno-političke organizacije i radni kolektivi, jedinstveno prišli izvršavanju tog zadatka.

Težište vežbe je bilo u proigravanju civilnog sektora sa svim strukturama — industrijom, poljoprivredom, zdravstvom, finansijskim službama, obrazovanjem i kulturom, službom bezbednosti i dr. Ujedno je sagledano funkcionisanje vlasti na svim nivoima, sistem rukovođenja opštenarodnom odbranom i uloga društveno-političkih zajednica i organizacija u ratnim uslovima.

Budući da pomenutu vežbu ovom prilikom analiziramo prvenstveno sa stanovišta pozadinskog obezbeđenja oružane borbe, zadržaćemo se na radu, postupcima i aktivnostima privrednih struktura i organa za kontrolu i regulisanje saobraćaja.

Prema prirodi svojih funkcija u miru i ratu, Sekretarijat za privredu je imao vrlo odgovorne zadatke. Njegova osnovna obaveza je bila da preko proizvodnih pogona organizacija udruženog rada organizuje snabdevanje oružanih snaga, rukovodstava društveno-političkih zajednica, organizacija udruženog rada i stanovništva neborbenim potrebama, zatim da obezbedi transportne usluge, pogonska sredstva, remont tehnike i održavanje putnih komunikacija.

Snabdevanje jedinica i komandi oružanih snaga i svih drugih učesnika vežbe bilo je organizovano preko »baze neborbenih potreba« (uslovan naziv) i njenog odeljka. Bazu za snabdevanje razvijale su opštinske skupštine kapacitetima proizvodnih i snabdevačkih privrednih organizacija na osnovu odluke Sekretarijata za privredu Pokrajine, koji, zavisno od konkretne situacije, potreba i mogućnosti — utvrđuje broj baza i njihovih odeljaka. Utvrđujući sistem snabdevanja tih struktura, Sekretarijat za privredu je istovremeno regulisao i sistem racioniranog snabdevanja na celoj teritoriji.

Za obezbeđenje transporta oružanih snaga, privrede i drugih korisnika, organ za privredu je obrazovao potreban broj transportnih grupa, od auto-transportnih preduzeća i naredio formiranje transportne rezerve pri Sekciji željezničko-transportnog preduzeća. Dalje, Sekretarijat za privredu formirao je potreban broj stanica pogonskog materijala, operativne radne grupe za održavanje i izgradnju putnih komunikacija, a remontnim organizacijama, preko opštinskih skupština, naredio da obrazuju pokretne remontne grupe, određujući im mesto i vreme razvoja.

Obaveze Sekretarijata za privredu se ne iscrpljuju na tim najznačajnijim zadacima, jer se one odnose i na organizacije udruženog rada pokrajinskog značaja, od kojih organ za privredu angažuje za ratne potrebe delove njihovih materijalnih rezervi, kapaciteta i pogona. Ostali delovi se angažuju prema odlukama opštinskih skupština, i to na osnovu definisanih zadataka organizacija udruženog rada u ratu i potreba koje nametne konkretna situacija.

Sekretarijat za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu prvenstveno organizuje zaštitne mere stočnog fonda, službu pregleda namirnica životinjskog porekla za potrebe oružanih snaga i ostalih struktura društva. Značajna obaveza ovog sekretarijata jeste da organizuje zaštitne mere radi otkrivanja i sprečavanja zaraznih bolesti stoke i poljoprivrednih kultura. Ovaj organ je nadležan i da definiše zadatke odgovarajućim organizacijama udruženog rada, pri čemu svoje zahteve postavlja preko opštinskih skupština.

Sekretarijat za rad, zdravstvo i socijalnu politiku, odmah posle objavljivanja odluke o proglašavanju vanrednog stanja, formira zdravstvene ustanove — bolnice, utvrđuje u njima broj postelja i njihovu lokaciju. Istovremeno, preduzima mere da ostale zdravstvene ustanove mogu zdravstveno obezbediti stanovništvo. Preko nadležnih organa opštinskih skupština organizuje snabdevanje sanitetskim materijalom i reguliše vreme i način snabdevanja iz sanitetskih skladišta. Ovaj sekretarijat izdaje i naređenje odgovarajućim proizvodnim organizacijama za prelazak na ratnu proizvodnju.

Sekretarijat za finansije i budžet organizuje finansiranje opštinskih skupština i ostalih struktura i priprema predlog ratnog budžeta Pokrajine i užih društveno-političkih zajednica. Ovaj sekretarijat, takođe, predlaže način, mere, sredstva i organizaciju prikupljanja, smeštaja i čuvanja novca i drugih dragocenosti za vreme rata i obrazuje komisiju za procenu ratne štete.

Ostali pokrajinski organi — sekretarijat za narodnu odbranu, za unutrašnje poslove, za informacije i drugi vanprivredni resori — postupaju prema svojim ratnim obavezama i zadacima.

ORGANIZACIJA POZADINSKOG OBEZBEĐENJA ORUŽANIH SNAGA S OSLONCEM NA TERITORIJU

Saobraćajno obezbeđenje. Osnovna rešenja organizacije saobraćajnog obezbeđenja na vežbi predstavljala su praktičnu primenu koncepcije saobraćajnog obezbeđenja, kako je to razrađeno i u dokumentima o materijalnom obezbeđenju opštenarodne odbrane i sis-

tema pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga. Ono je realizovano pomoću saobraćajno-transportne organizacije i dokumentacije razrađene u toku priprema i u toku vežbe. Bez obzira na izvesne nedostatke, što je potpuno razumljivo na ovakvim vežbama, organizacija, rad i rezultati svih učesnika u saobraćajnom obezbeđenju predstavljali su značajnu potvrdu ispravnosti konceptijskih rešenja saobraćajnog obezbeđenja.

Između ostalog, cilj vežbe je bio da se u praksi proveri rad upravnih organa teritorije na kojoj se izvodila vežba, regulisanje i kontrola saobraćaja, organizacija transporta i održavanje putnih komunikacija. Izložićemo neka pitanja i dileme u vezi sa pomenutim aktivnostima.

Upravljanje i upravni organi. U oblasti saobraćaja postoje dva organa sa upravnim funkcijama: Sekretarijat za privredu i Sekretarijat za unutrašnje poslove — oba sa svojim sektorima za saobraćaj. Iako se može konstatovati da je stepen koordinacije ova dva organa na vežbi bio zadovoljavajući, pripremanje vežbe i donošenje rešenja u pogledu saobraćajnog obezbeđenja bilo je dvojno. To znači da nije bilo do kraja obezbeđeno jedinstveno upravljanje u svim funkcijama saobraćajnog obezbeđenja, bez obzira koji je organ imao izvršnu funkciju. Na primer, Sekretarijat za privredu starao se o održavanju puteva i korišćenju transportnih kapaciteta, dok je oblast eksploatacije putne mreže, utvrđivanja režima saobraćaja, regulisanja i kontrole saobraćaja, imao u nadležnosti Sekretarijat za unutrašnje poslove. To je jedno od iskustava vežbe koje ukazuje da valja tražiti adekvatnija rešenja. Naime, trebalo bi razmotriti mogućnosti da pitanja kao što su eksploatacija, prioritet i režim saobraćaja, po svojoj funkciji, razrešava saobraćajni organ Sekretarijata za privredu, dok bi obaveza Sekretarijata za unutrašnje poslove (saobraćajne milicije) bila da reguliše saobraćaj i da obezbedi poštovanje propisanog režima saobraćaja. Bez pretenzija da se nameću gotova rešenja, a polazeći od iskustava i stvarnih potreba, mišljenja smo da bi ovakva organizacija i podela nadležnosti obezbedili jedinstveno upravljanje svim saobraćajnim funkcijama, ne samo na pomenutoj teritoriji, već i drugde u društveno-političkim zajednicama.

Dakle, priprema pokrajinskih i opštinskih organa za funkcionisanje saobraćaja u ratu treba, pre svega, da se odvija u pravcu njihovog usmeravanja i osposobljavanja za razrešavanje svih problema u vezi sa održavanjem i eksploatacijom komunikacijskih i prevoznih kapaciteta. S tim u vezi trebalo bi preciznije razgraničiti i odrediti nadležnosti Sekretarijata za unutrašnje poslove i saobraćajne milicije, obe po upravnoj i izvršnoj funkciji.

Regulisanje i kontrola saobraćaja. Osnove za regulisanje i kontrolu saobraćaja dao je Pokrajinski sekretarijat za unutrašnje poslove. Uspostavljen je jedinstven sistem angažovanja snaga pokrajine i opština uz najtešnju saradnju sa saobraćajnim organima u JNA. U osnovnom rešenju i u organizaciji potpuno je realizovana koncepcija regulisanja saobraćaja za sve korisnike, pa prema tome i za jedinice i komande JNA. Ona je obezbeđena preko organa društveno-političkih zajednica, odnosno saobraćajne milicije. U tom pogledu vežba je na veoma očigledan način potvrdila ispravnost koncepcije i mogućnosti njene realizacije. Ipak, neka zapažanja i iskustva mogu biti od velike koristi za buduću praksu.

U jedinici saobraćajne milicije bila je izvršena domobilizacija jednog broja vojnika — obveznika iz pešadije, koji su korišćeni za saobraćajno obezbeđenje. Povoljnijim razrezom (izborom) prilikom regrutovanja to pitanje bi svakako bilo rešeno. Osim toga, praksa je pokazala da je neophodno bolje usaglašavanje programa obuke saobraćajne milicije i vojnika saobraćajaca radi ujednačavanja kriterijuma, mera i postupaka.

Stanica za regulisanje i kontrolu saobraćaja bila je formirana kao jedinica sa zonom odgovornosti u kojoj razvija svoje organe. Rad saobraćajne jedinice i organizacija stanice za regulisanje i kontrolu saobraćaja u zoni, šema organizacije stanice, njen rad i zadaci bili su primer pravilne primene zauzetih stavova i odgovarajućeg reagovanja na konkretne zahteve saobraćajne situacije.

Pri komandi saobraćajne jedinice stalno se nalazio predstavnik operativnih jedinica — saobraćajni oficir, što je, uz prethodnu dokumentaciju o zahtevima operativnih jedinica u saobraćaju, omogućilo da se u svakom momentu brzo reaguje u svakoj situaciji i da se obezbedi puna koordinacija rada saobraćajne milicije i vojnih jedinica.

Vežba je potvrdila da je formiranje *komande putne mreže* (koju čine komande jedinica saobraćajne milicije, predstavnici JNA, predstavnici preduzeća za puteve i predstavnici drugih masovnih korisnika puteva) bilo dobro rešenje. Pokazalo se da je to efikasno telo preko koga se obezbeđuju mnogo povoljniji uslovi za rešavanje svih pitanja eksploatacije puteva i regulisanja saobraćaja na njima.

Organizacija transporta. Problemi transporta i transportno obezbeđenje teritorije posebno, na vežbi su rešavani angažovanjem specijalizovane organizacije za javni transport. Ta radna organizacija formirala je izvestan broj transportnih grupa za obezbeđenje potreba »baze neborbenih potreba« i njenog odeljka (prevoz jedinica JNA, snabdevanje organa društveno-političkih zajednica, štabova terito-

rijalne odbrane i dr.). Osim toga, u okviru sekcije ŽRP obrazovana je transportna rezerva od vagona cisterni, otvorenih i zatvorenih vagona, vučnih sredstava i potrebnog osoblja. Radne organizacije, učesnice vežbe, imale su sopstveni transport.

Specijalizovana transportna organizacija, koja treba da izvršava osnovne transportne zadatke pokrajinskog značaja, a na koju se oslanja određena snabdevačka organizacija, konceptijski je sasvim prihvatljiva. U tom pogledu vežba znači korak dalje u sagledavanju problema transporta, jer se rešenje nalazi u očuvanju celine transportnog preduzeća, a to je uslov da bi se ono moglo angažovati za ključne transportne zadatke na određenom teritoriji.

Međutim, u toku vežbe bilo je situacija i obaveza koje su zahtevale dopunska rešenja i šire sagledavanje problema. Naime, pokazalo se da je veoma značajna struktura voznog parka velikih specijalizovanih preduzeća za javni saobraćaj, posebno odnos vozila namenjenih za putnički i teretni saobraćaj, a i drugih specijalnih vozila (kiperi, prikolice i sl.). Praksa je pokazala da je ovaj problem jedinstven za sve veće transportne organizacije u zemlji, pa prema tome i za sve društveno-političke zajednice. Zbog toga bi bilo veoma korisno da se izvrši svestrana procena ukupnih transportnih potreba i da se nađu optimalna rešenja za transportnu organizaciju u ratu. Verovatno bi trebalo stvarati krupnije transportne organizacije republičkog i pokrajinskog značaja, uz realnu raspodelu raspoloživog fonda motornih vozila na sve komponente narodne odbrane. Uporedo s tim treba rešavati i probleme sopstvenog transporta radnih organizacija u proizvodnom procesu i snabdevačkim funkcijama, obezbeđenju lokalnog prevoza za potrebe užihi društveno-političkih zajednica i sl. Posebno bi trebalo ispitati potrebe i mogućnosti angažovanja traktorskog, zaprežnog i tovarnog transporta. Angažovanje nadležnih organa opštinskih skupština u sagledavanju i rešavanju ovih problema je od posebnog značaja.

Održavanje putnih komunikacija. Održavanje putnih komunikacija na vežbi bilo je povereno preduzeću specijalizovanom za nisko-gradnju. Cilj je bio da se u praksi proverii mogućnost da specijalizovana preduzeća sa svojim celokupnim ljudstvom i mašinskim parkom izvršavaju zadatak održavanja putnih komunikacija, produžavajući delatnost koju obavljaju u miru. Preduzeće je dobilo zadatak da održava puteve i vrši opravke na njima, da za potrebe oružanih snaga ojačava neke deonice puteva, da uređuje prelaze preko reka i održava te prelaze, da rekonstruiše i osposobi putnu deonicu u dužini od 3 km i da u toku noći izgradi kolonski put u dužini od 12 km

itd. Preduzeće je sve te zadatke uspešno izvršilo. Njegovo učešće na vežbi izvršavanjem planskih zadataka potvrđuje ispravnost stava da preduzeća za puteve i u ratu treba u celini da nastave svoju mirnodopsku delatnost.

Preduzeće je moglo uspešno da izvrši postavljene zadatke, jer je u toku vežbe imalo celokupno ljudstvo i mehanizaciju. U slučaju da je izvršen raspored ljudstva i tehnike prema ranijim planovima, preduzeće ne bi bilo u toj meri osposobljeno za realizaciju postavljenih zadataka.¹

Vežba je pokazala da bi bilo korisno da se izvrši konkretnija analiza održavanja putne mreže sa stanovišta mogućnosti i kapaciteta specijalizovanih radnih organizacija, s jedne strane, i sa stanovišta korišćenja putne mreže od oružanih snaga i drugih korisnika, s druge strane. Bilo bi nužno da se razmotri položaj preduzeća niskogradnje i vodoprivrednih organizacija radi iznalaženja najboljih rešenja, odnosno trebalo bi da se utvrdi: da li ovakva preduzeća i organizacije uključivati u preduzeća niskogradnje, ili samo pojedine njihove pogone angažovati prema planu preduzeća. U svakom slučaju bilo bi korisno da se kolektivi ove vrste oslobode značajnijih obaveza prema drugim strukturama u vezi sa njihovom potpunom ljudstvom ili mehanizacijom, sa ciljem da mogu da nesmetano produže svoju delatnost u ratnim uslovima.

Čini se da nisu do kraja raščišćeni odnosi u pogledu održavanja puteva IV reda i gradskih ulica, što ima određeni značaj za manevar ratnih jedinica. Ti putevi nisu u nadležnosti preduzeća za održavanje, ali bi bilo neophodno da se kao sastavne deonice pojedinih komunikacijskih pravaca, odnosno putene mreže, održavaju prema jedinstvenom planu; usaglašavanje tih poslova sa civilnom zaštitom je nužno, jer u njoj postoje snage i sredstva za raščišćavanje gradskih ulica.

Tehničko obezbeđenje. U toku vežbe »Kosovo-72« Pokrajinski sekretarijat za privredu rukovodio je radom remontnih organizacija, regulisao formiranje remontnih grupa i rukovodio njihovim razvojem i razmeštajem. Naređenje za prelaz ovih organizacija na ratnu proizvodnju bilo je upućeno preko nadležnih opštinskih skupština, kao i naređenje za formiranje i upućivanje remontnih grupa u određene rejone. Između Pokrajinskog izvršnog veća i skupština opština

¹ Radi uopštavanja tih iskustava kod drugih radnih organizacija ove vrste, treba istaći da je preduzeće raspolagalo sopstvenim radio-uređajima, što je bilo korisno za efikasan rad i pravovremeni manevar ljudstvom i mehanizacijom na najkritičnijim delovima komunikacija.

bila je uspostavljena efikasna veza. Veza je bila obezbeđena i između Sekretarijata za privredu i remontne radne organizacije, što je omogućilo kontinuirano dostavljanje zahteva, praćenje situacije i izveštavanje.

Izrazit primer organizovanosti, odgovornosti, zalaganja i discipline, bila je pokretna remontna grupa. Razmeštaj vozila i sredstava, njihovo maskiranje i neposredno obezbeđenje izvršeni su veoma stručno. S obzirom da nisu imali stalnu vezu sa svojom radnom organizacijom, organizovali su dežurstvo kod telefona u obližnjoj školi, očekujući tako zadatke i naređenja. Opremljenost ove pokretne grupe priborom, alatom i rezervnim delovima, uz kvalifikacionu strukturu radnika koji su bili u njenom sastavu, bila je takva da je garantovala kvalitetne remontne usluge na jednom delu tehničko-materijalnih sredstava jedinica operativne armije.

Održavanje voznog parka u auto-transportnom preduzeću koje je bilo nosilac transportnih usluga za oružane snage, privredu i ostale strukture, uspešno je organizovano. Karakteristično je da ovo preduzeće ima veoma visok stepen unifikacije vozila — 95% ukupnog voznog parka. To je znatno umanjilo probleme održavanja. Ipak, u preduzeću je organizovan laki i srednji remont vozila, dok su se za generalni remont oslanjali na remontnu organizaciju pokrajinskog značaja koja je bila kadrovski, organizacijski i materijalno osposobljena za te poslove.

Snabdevanje gorivom i mazivom takođe je bilo uspešno organizovano. U toku vežbe uvedena je racionalna potrošnja pogonskog materijala, uz izvesna ograničenja kretanja motornih vozila, kako u privredi ne bi došlo do većih poremećaja. Veoma je značajno i kao iskustvo poučno to da su nadležni organi i radne organizacije preduzeli mere da u slučaju nestanka struje ne dođe u pitanje snabdevanje gorivom. Radi toga je najveći broj stanica bio obezbeđen pumpama na ručni pogon, ili sopstvenim agregatima.

Vežba je pokazala i neke slabosti na osnovu kojih su se mogli utvrditi konkretni nedostaci. Stečena iskustva upućuju, između ostalog, na sledeće:

- potrebno je i dalje usavršavati procene o razmeštaju dela ili pogona u celini; detaljne procene ove vrste su neophodne kako bi se, na osnovu potreba i mogućnosti, blagovremeno mogle da preduzmu mere radi priprema novih lokacija stabilnih pogona, obezbeđenja energetske izvora, transporta, veza i slično;

- preduzeća bi u većoj meri trebalo da ovladaju tehnologijom remontovanja nekih tehničkih materijalnih sredstava koja u svojoj opremi i naoružanju imaju oružane snage; trebalo bi posebno raz-

motriti ustupanje remontne dokumentacije za ta sredstva onim radnim organizacijama koje te usluge treba da obavljaju u ratu;

— radi što boljeg osposobljavanja ljudstva u remontnim organizacijama za remont »vojne tehnike«, trebalo bi stručne kadrove na terenu, na odgovarajući način, upoznavati sa problemima organizacije rada i upotrebe pokretnih remontnih kapaciteta u JNA.

INTENDANTSKO OBEZBEĐENJE

Sa stanovišta intendantskog obezbeđenja vežba je imala dvojak karakter: s jedne strane, bila je to prilika za proveru sistema obezbeđenja oružanih snaga i ostalih struktura neborbenim potrebama, sa osloncem na teritoriju, a, s druge strane, izvršena je delimična provera izvršnih funkcija tog sistema.

Prema odluci Sekretarijata za privredu Izvršnog veća Pokrajine, ulogu izvršnog organa u snabdevanju imale su specijalizovane radne organizacije, a ulogu upravnog organa imao je Sekretarijat za privredu. S obzirom da je radna organizacija, koja je bila određena za nosioca snabdevanja, raspolagala nedovoljnim asortimanom artikala i prerađevina (žitarice, mlinski proizvodi, pekarski proizvodi i dr.), stvorene su ugovorne obaveze sa ostalim privrednim organizacijama, koje su imale zadatak da nosioca snabdevanja »popune« ostalim proizvodima i artiklima potrebnim za oružane snage i druge strukture. Transport potreba od nosioca snabdevanja do korisnika obavljao se sredstvima transportne grupe dodeljenim odlukom Sekretarijata za privredu.

Jedinice operativne armije oslanjale su se na snabdevanje iz tako formirane baze sa nekim osnovnim artiklima (hleb, meso, povrće, voće i sl.), a ostali učesnici vežbe svim artiklima ljudske hrane.

Sistem intendantskog obezbeđenja funkcionisao je na sledeći način:

— planove potreba korisnici su dostavljali Izvršnom veću Pokrajine (Sekretarijatu za privredu);

— Sekretarijat za privredu je ove potrebe objedinjavao prema korisnicima i dostavljao ih nosiocu snabdevanja radi izvršenja;

— nosilac snabdevanja realizovao je planove preko svoje privremeno formirane baze i njenog odeljka.

Takav sistem je dobro funkcionisao, pa bi bilo korisno da se usavršava i dograđuje.

Kao svojevrsno iskustvo treba napomenuti i to da su gradske pekare bile u toku vežbe obezbeđene agregatima za napajanje električnom energijom i rezervoarima za vodu, što im je omogućavalo neprekidan rad u slučaju prekida električne energije i nestanka vode iz gradske vodovodne mreže.

Dalja integraciona kretanja u privredi i drugim oblastima imaju poseban značaj sa stanovišta narodne odbrane, jer se tako omogućuje raznovrsnija i efikasnija organizacija poljoprivredno-industrijskog snabdevanja i stanovništva i oružanih snaga. Nagovešteno formiranje velikog poljoprivredno-industrijskog kombinata, u čijem sastavu treba da budu sva značajnija preduzeća i organizacije koje se bave proizvodnjom, preradom i prometom životnih namirnica, posebno je značajno. Pokrajinski organi planiraju da se snabdevanje svih struktura pokrajine i narodne odbrane organizuje preko ovog kombinata, te da se na toj osnovi razradi i sistem snabdevanja u celini, a i obaveze svake organizacije udruženog rada u odnosu na ratnu organizaciju, proizvodnju, preradu i snabdevanje.

O intendantskom obezbeđenju moglo bi se, uglavnom, zaključiti:

— snabdevanje jedinica JNA određenim artiklima hrane i drugim neborbenim potrebama potpuno je uspelo. Ipak, nije bio obezbeđen kompletan asortiman i korisno bi bilo da se sistem dalje razrađuje, a od nadležnih organa JNA podrži težnja organa Pokrajine da se obezbeđuje preko zaduženih organizacija;

— podržati inicijativu Sekretarijata za privredu i preduzeća, nosilaca snabdevanja, da se na unapred utvrđenim pravcima i rejonima pristupi gradnji ili obezbeđenju materijala za gradnju poljskih zidanih peći za pečenje hleba. Tu JNA može stručno pomoći. Trebalo bi razmotriti mogućnost da intendantske nastavne jedinice, u okviru praktične obuke, grade intendantske poljske objekte na najpovoljnijim lokacijama. Uopštavanje ovih iskustava na drugim teritorijama bilo bi višestruko korisno.

SANITETSKO OBEZBEĐENJE

Odlukom Sekretarijata za rad, zdravstvo i socijalnu politiku, na vežbi je formirano više zdravstvenih ustanova. Te bolnice formirane su na odgovarajućim mestima, već prema planiranoj dinamici borbenih dejstava. Takođe je aktivirana i sanitetska jedinica združenog odreda civilne zaštite i jedinica za RHB kontrolu.

Pokrajinski sekretarijat za rad, zdravstvenu i socijalnu politiku, Pokrajinski zavod za zdravstvenu zaštitu i dr., preduzimali su mere

za zdravstveno obezbeđenje teritorije. Preduzeća za proizvodnju i promet lekova snabdevala su građane, a proizvodnja je bila organizovana prema planovima vežbe.

U celini, kada se radi o delatnostima zdravstvene službe na teritoriji na kojoj se izvodila vežba, pokazao se vanredno visok nivo spremnosti svih organa i radnih organizacija da se obezbedi kvalitet u ratnim pripremama. Međutim, više nego u drugim oblastima, opšte stanje i stepen razvijenosti zdravstvene službe imali su svoj uticaj na organizaciju i tok vežbe, kao i na rad organa ove službe, što se nije moglo nadoknaditi izuzetnim zalaganjem ljudi. Zbog toga su neka otvorena pitanja dobila u značaju i zahtevaju sasvim konkretne mere radi njihovog razrešavanja.

Zdravstveno obezbeđivanje je važno zbog mogućnih socijalnih, moralnih i političkih posledica, koje mogu da nastanu ukoliko ono ne izvrši svoju funkciju. Zbog toga su različita razvijenost zdravstvene službe u pojedinim republikama i pokrajinama i mere za njeno unapređivanje i u domenu odbrane, jedan od aktuelnih zadataka. U tom pogledu karakterističan je primer SAP Kosovo, gde postoji velika nesrazmera između potreba i stvarnih mogućnosti zdravstvene službe. Potrebno je da se na tom zadatku više angažuju šire društveno-političke zajednice i svi ostali faktori u čijem je domenu ta služba. Verovatno je jedno od mogućnih rešenja iznalaženje mogućnosti da se pomanjkanje zdravstvenih kadrova, a posebno specijalista, rešava »prelivanjem« iz zdravstvenih ustanova u drugim republikama, razume se, u interesu zadovoljavanja potreba u domenu narodne odbrane. Svakako se ne misli na administrativne mere, već na plan-sku kadrovsku politiku i međurepubličke dogovore.

*

Vežba »Kosovo-72« je pokazala sve prednosti sistema pozadinskog obezbeđenja snaga koje vode oružanu borbu kada se ove oslanjanju na unapred pripremljen i organizovan privredni potencijal našeg samoupravnog društva.

Mada je vežba poodavno održana, njena specifičnost i iskustva i danas imaju izuzetan značaj u pogledu pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga i na našim drugim teritorijama.